

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
STUDIJ ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE**

**MARTINA SULIĆ
ZAVRŠNI RAD**

ANGLIZMI U GOVORU MLADIH

Čakovec, rujna 2019

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
STUDIJ ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE
(ČAKOVEC)**

ZAVRŠNI RAD

**Ime i prezime pristupnika: Martina Sulić
TEMA ZAVRŠNOG RADA: Anglizmi u govoru mladih**

MENTOR: prof.dr.sc. Đuro Blažeka

Čakovec, rujan 2019.

SADRŽAJ

Sažetak	4
Summary	5
Ključne riječi.....	5
1. Uvod.....	1
2. O jezičnom posuđivanju	2
2.1. Povijest jezičnog posuđivanja.....	4
2.2. Riječi stranog podrijetla	5
3. Što je anglizam?.....	8
3. 1. Vrste anglizama	9
3.2. Razine prilagodbe anglizama u hrvatskom jeziku	10
4. Anglizmi u hrvatskom jeziku	12
5. Anglizmi u govoru mladih	14
6. Zaključak.....	17
Literatura.....	18

Sažetak

U ovom završnom radu daje se uvid u anglizme u govoru mladih. Na početnim stranicama baviti ćemo se samim pojmom jezičnoga posuđivanja, razlozima posuđivanja te tipovima posuđivanja. Nadalje, bit će riječi o podjeli posuđenica prema brojnim kriterijima. Usto, postoje i posebne vrste posuđenica o kojima ćemo također reći nešto više. Nakon toga ćemo se posvetiti anglizmima. Reći ćemo što su anglizmi i dati pojedinosti o njima, te navesti i objasniti njihovu podjelu. Također ćemo navesti primjere najčešće korištenih anglizama. Na kraju rada baviti ćemo se anglizmima u govoru mladih, te navesti primjere popularnih anglizama i akronima.

Summary

This final paper gives an insight into English language in youth speech. On the first pages, we will deal with the very concept of linguistic borrowing, the reasons for borrowing, and the types of borrowing. Furthermore, there will be a discussion of the division of borrowings according to a number of criteria. In addition, there are special types of borrowings that we will also say more about. After that we will focus on Anglicisms. We will tell what Anglicisms are and give details about it, and list and explain their division. We will also provide examples of commonly used Anglicisms. At the end of the paper, we will deal with Anglicisms in youth speech and give examples of popular Anglicisms and acronyms.

Ključne riječi: jezično posuđivanje, anglizmi, posuđenice

1. Uvod

Engleski je jezik u današnje vrijeme vrlo popularan te nam samim time zvuči otmjenije, profinjenije i bolje od hrvatskoga. Utjecaj engleskoga kao dominantnoga jezika prevladava od druge polovice 20. stoljeća. Zato, i zbog nepronalaženja bolje varijante riječi u vlastitome jeziku, hrvatski preuzima mnoge riječi i sklopove riječi. Jezično je posuđivanje čest i, ponekad, invazivan proces. U nekim je slučajevima jezično posuđivanje nužno i dobrodošlo, ali pri svakoj vrsti posuđivanja valja voditi računa o prilagodbi novih riječi u jezik koji ih posuđuje. Cilj ovog rada je objasniti jezično posuđivanje na temelju anglizama u hrvatskom jeziku, posebice u govoru mladih koji sve više usvajaju anglizme u svakodnevnom govoru te zanemaruju vlastiti jezik. Na početku rada će biti zastupljen pojam jezično posuđivanje i njegova povijest, zatim riječi stranog podrijetla koje se dijele s obzirom na stupanj uklopljenosti u hrvatski jezik. Nastavit ćemo o anglizmima, definirat ćemo pojam anglizam, predstaviti ćemo njegove vrste te ćemo poglavlje završiti prilagodbom anglizama na četiri područja. Objasniti ćemo grafijsku i pravopisnu, fonološku, morfološku te značenjsku prilagodbu anglizama u hrvatskom jeziku. Također ćemo prikazati mišljenja raznih autora o prisutnosti anglizama u hrvatskom jeziku, te ćemo se bazirati na razne utjecaje koji zahvaćaju mlade, a razlog su sve više učestalosti pojavljivanja anglizama u njihovom govoru.

2. O jezičnom posuđivanju

Među jezicima su oduvijek prisutni dodiri ili kontakti kao uvjet njihova opstanka i kao rezultat raznolikih povijesnih, kulturnih i društvenih čimbenika poput migracija, teritorijalnih osvajanja, trgovine, putovanja, kulture, obrazovanja i tehnoloških dostignuća (Pavičić i Bagarić, 2006: 554; Sočanac, 2002: 127). Takvi dodiri neizbježno uzrokuju neke jezične promjene, a najčešće se radi o površinskomu leksičkomu ili strukturalnom posuđivanju, iako može doći i do stvaranja ili pak izumiranja pojedinih jezika (Sočanac i dr., 2005:9).

Teoriju jezika u kontaktu detaljno je razradio Filipović, a ona „regulira jezično posuđivanje kao rezultat jezičnih dodira“ (1990:10).

Dakle, riječ je o određenim načelima po kojima se provodi adaptacija stranih riječi ili veće skupine jedinica iz jezika davatelja u jezik primatelj (Filipović, 1990:9; Pelidija i Memišević, 2006:554). Prema Frančić, Hudeček, Mihaljević

„jezično je posuđivanje svako preuzimanje neke jezične jedinice iz jednog jezika u drugi. Jedinice koje se posuđuju najčešće su riječi, ali mogu se posuđivati i višerječne sveze ili čitave sintaktičke konstrukcije. Posuđena se jedinica naziva posuđenica.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 206)

Razlozi takvog jezičnog posuđivanja su dvojaki:

1) unutarjezični razlozi- autorice Normativnosti i višefunkcionalnosti u hrvatskome standardnom jeziku ovu vrstu razloga nazivaju 'rupama u sustavu', odnosno razlozima koji izražavaju „nemogućnost jezika da za potrebni pojam pronađe odgovarajuću riječ.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 206) Primjeri poput: finese stylinga (styling je anglizam koji nije pronašao u hrvatskome jeziku svoju istovrijednicu te se može prevesti jedino opisno kao konačan izgled neke osobe i stvari, a njegova se upotreba razlikuje i od konteksta do konteksta); intervju (anglizam potreban hrvatskome jeziku jer ne postoji odgovarajuća hrvatska zamjena); telefon (također je potreban hrvatskome jeziku) itd.

„U teoriji jezika u kontaktu utjecaj jednog jezika na leksik drugoga tumači se najčešće potrebom da se popune prazna mjesta u vokabularu. Sve brži tehnološki i

društveni napredak u posljednjim desetljećima dovodi do sve većeg broja takvih praznih mjesta koja se u hrvatskom najčešće popunjavaju posuđenicama, u posljednje vrijeme najčešće anglicizmima.“ (Veselica-Majhut, 2006: 681)

2) izvanjezični razlozi – ovdje se ubrajaju „brojne političke, gospodarske, kulturne, znanstveno-tehničke veze ili izravan zemljopisni dodir dvaju jezičnih područja.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 207) Primjeri izvanjezičnih razloga su razni: klasična french manikura (french je engleski pridjev koji je radije upotrijebljen nego hrvatski pridjev francuska pa to predstavlja izričit primjer pomodnosti); svjetlija pink nijansa (engl. pridjev pink ima dobru hrvatsku istoznačnicu, pridjev ružičasta); boje earth daze (umjesto zemljane nijanse); dress-code (ili hrvatskim jezikom pravila odijevanja) itd. Posuđivanje se dijeli na izravno, posredno i kružno. Izravno posuđivanje je ono koje bez posrednika i ide direktno (izravno) od davaoca primatelju. Primjer ovakvog posuđivanja je riječ boja koja dolazi iz turskog boya.

Posredno posuđivanje je ono u kojemu jezik davalac jeziku primaocu posuđuje lekseme koje je i sam posudio te postao jezikom posrednikom. Hrvatski je jezik zahvaljujući ovom tipu jezičnoga posuđivanja posudio niz leksema iz jezika s kojima nikada nije bio ni u izravnom ni u neizravnom odnosu. Tako u hrvatskome jeziku možemo pronaći posuđenice iz tatarskoga (kefir), japanskog (bonsai) iz jezika australskih domorodaca (bumerang) i južnoameričkih Indijanaca (pončo). Osim iz egzotičnih zemalja, hrvatski jezik ima i niz posuđenica iz nama bližih jezika, npr. posuđivao je iz starogrčkoga preko latinskog, francuskog i engleskog preko njemačkog, novogrčkog preko turskog... (Samardžija 1995: 47) Treći tip posuđivanja je kružno posuđivanje i ono je neka vrsta kombinacije prvih dvaju tipova. U njemu jezik primalac posuđuje leksem iz jezika davaoca i nakon nekog vremena jezik davalac natrag posudi isti leksem (Samardžija 1995: 48).

„Kružno je posuđivanje često između jezika čiji dodiri traju dugo, a pritom su oba jezika naizmjenično u ulozi jezika davaoca i jezika primaoca“ (Samardžija 1995: 48). Kao primjer kružnog posuđivanja, odnosno povratne posuđenice mogao bi se promatrati

leksem kravata jer se francuski leksem cravatte razvio iz riječi Hrvat (Samardžija 1995: 49).

Nives Opačić, autorica brojnih jezičnih savjetnika, među kojima su i oni koji se pretežito bave anglicizmima kao što su Hrvatski u zgradama – globalizacijske jezične stranputice, Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik itd., vrlo isključivo nastupa kada govori o upotrebi anglicizama, a smatra da za takvo upotrebljavanje posuđenica postoje dva razloga:

1) „informacija s elementima najprestižnijeg, američkog engleskog, jezika podići će i onima koji tom informacijom barataju ugled u očima njihovih neukijih sugrađana, jer najprestižnije sredstvo komuniciranja baca dio svoje globalne slave i aure i na one koji se njime vješto služe” (Opačić, 2007:23)

2) „možda sve tek površno razumiju, možda i ne razumiju, ali nalaze već gotove formule i izraze, pa zašto da se muče i trude kad sve već imaju gotovo (poznata duhovna lijenost i konformizam), a to ih još k tome svrstava među pionire u uvođenju novina u zemlje i društva koja se tek otvaraju prodoru globalnih tehnologija i kulture. Svatko voli biti prvi.”(Opačić, 2007: 23) Dakle, ona u uporabi posuđenica vidi samo nekritičko prihvaćanje svega što je tuđe, želju za isticanjem vlastita intelekta kao načina da se pokaže šire jezično znanje te bude drukčiji od ostalih, ali i duhovnu lijenost te konformizam.

2.1. Povijest jezičnog posuđivanja

S obzirom na to da će osnovu ovog rada činiti analiza riječi koje izvorno ne pripadaju hrvatskome jeziku, valja objasniti proces jezičnog posuđivanja počevši od njegove kratke povijesti. Kad je u pitanju povijest dodira hrvatskoga i engleskoga jezika, ona je novijeg datuma (Sočanac i dr., 2005: 10), ali se može podijeliti na dva razdoblja. Prvo razdoblje je nakon Drugog svjetskog rata kad jača utjecaj engleskoga na sve europske jezike, pa i na hrvatski. Tada su posuđeni elementi prolazili proces adaptacije kako bi stekli status posuđenica. (Nikolić-Hoyt, 2005: 203). U tom slučaju radi se o anglicizmu kojeg ćemo objasniti nešto kasnije u nastavku. Drugo razdoblje započinje ranih

devedesetih godina dvadesetog stoljeća kada je engleski naglo dobivao na prestižu kao jezik komunikacijske tehnologije i općenito globalne komunikacije. U skladu s time dobivao je i u hrvatskome sve značajnije mjesto. Međutim, te recentne posuđenice zapravo predstavljaju svojevrsan sloj neadaptiranih i neintegriranih riječi. (Nikolić-Hoyt, 2005: 203). Nove se engleske riječi u hrvatskome javljaju u svojstvu tuđica i u svojstvu stranih riječi koje će biti objašnjene u daljnjem radu. Globalni i prestižni (angloamerički) engleski tako postaje dijelom hrvatskoga jezika ne samo zbog rupa u sistemu nego i zato što predstavlja kvalitetan, moderan, bolji način života, što je najsnažnije motivacijsko sredstvo preuzimanja njegovih elemenata (Nikolić-Hoyt, 2005:355)

2.2. Riječi stranog podrijetla

S obzirom na to iz kojeg jezika potječu, posuđenice, odnosno

„riječi stranoga podrijetla koje su više ili manje prilagođene hrvatskomu jezičnom sustavu“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 206), mogu se podijeliti na internacionalizme ili europeizme, tj.

„međunarodne riječi, najčešće latinskoga ili grčkoga podrijetla, koje se nalaze u svim ili mnogim europskim jezicima, odnosno bar u većini njih“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 209),

na egzotizme, odnosno „posuđenice koje označuju različite (folklorne, etničke, političke) posebnosti pojedinih naroda“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 209) te na latinizme (riječi latinskoga podrijetla), germanizme (riječi njemačkoga podrijetla), hungarizme (riječi mađarskoga podrijetla), rusizme (riječi ruskoga podrijetla), anglizme (riječi engleskoga podrijetla), talijanizme (riječi talijanskoga podrijetla), srbizme (riječi srpskoga podrijetla), turcizme (riječi turskoga podrijetla) itd. S obzirom na stupanj uklopljenosti u hrvatski jezični sustav posuđenice se dijele na tuđe riječi, tuđice, prilagođenice i usvojenice. Tuđa, odnosno strana riječ ona je koja dolazi u hrvatski jezik iz nekog stranoga jezika i pri izgovoru se osjeća da je strana, tj. neprilagođena jeziku u kojem se koristi (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:209). Mnogi su primjeri takvih

riječi, a valja izdvojiti neke od njih: brand ('zaštitni znak'), celebrity ('slavna osoba'), make up ('šminka'), party ('zabava') itd. Od tuđih riječi, kao što je viđeno, najviše se preuzimaju anglizmi zbog trenutačne popularnosti engleskoga jezika. Jezik je zanimljiviji upotrebom stranih riječi i zvuči drugačije i zabavnije. Valja spomenuti i da strani leksem koji se koristi u hrvatskome jeziku kao navod neke poznate izreke, misli i sl. ne spada u posuđenice (Samardžija, 1995:49). Tuđa riječ ne mora biti samo jedna riječ, već se mogu tvoriti i dijelovi rečenica na stranome jeziku, primjerice casual look ('ležeran, svakodnevnii izgled'), late night shopping ('kasnovječernja kupovina'), reality show ('zabavan program'), second-hand shop ('trgovina rabljene odjeće') itd. (Foro, 2014:156). Sve u svemu, nije nepotrebno spomenuti da svaki jezik treba čuvati svoje riječi i što manje koristiti tuđe. Nadalje, u tu skupinu spadaju i tuđice (D. Malić, 2006:200). Autorice Frančić, Hudeček i Mihaljević kazuju da su tuđice

„posuđenice koje su pravopisno prilagođene hrvatskomu glasovnom sustavu, ali zadržavaju neka svojstva izvornog jezika nesvojstvena hrvatskomu jeziku“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:210). S obzirom na to koja svojstva izvornog jezika nesvojstvena hrvatskom jeziku zadržavaju, primjere možemo podijeliti u nekoliko skupina:

a) one tuđice koje zadržavaju suglasnički skup na kraju riječi: engl. bite → hrv. bajt; engl. friend → hrv. frend; engl. design → hrv. dizajn; engl. weekend → hrv. vikend; engl. lift → hrv. lift; engl. brand → hrv. brend; engl. record → hrv. rekord; engl. mix → hrv. miks; engl. jingle → hrv. džingl

b) tuđice koje zadržavaju sufiks -ing kao sufiks svojstven engleskome jeziku: engl. styling → hrv. stajling; engl. dating → hrv. dejtng; engl. shopping → hrv. šoping; engl. training → hrv. trening; engl. booking → hrv. buking; engl. feeling → hrv. filing; engl. peeling → hrv. piling

c) tuđice koje zadržavaju sufiks -er: engl. teenager → hrv. tinejdžer; engl. manager → hrv. menadžer; engl. leader → hrv. lider; engl. oldtimer → hrv. oldtajmer

d) dvoglasni: engl. show → hrv. šou; engl. clown → hrv. klaun; engl. wow → hrv. Vau

e) *nepromjenjivi pridjevi*: engl. sexy → hrv. seksi; engl. trendy → hrv. trendi

„Prilagođenice su posuđenice koje su naglasno, glasovno i sklonidbeno prilagođene hrvatskomu jeziku. One bitno ne odudaraju od ustroja hrvatskog jezika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 210)

Primjeri su sljedeći: engl. information → hrv. informacija; engl. print → hrv. printer; engl. stress → hrv. stres; engl. cash → hrv. keš; engl. style → hrv. stil; engl. colour → hrv. kolor; engl. loser → hrv. luzer; engl. game → hrv. gem; engl. center → hrv. centar; engl. chip → hrv. čip. Usvojenice su posuđenice koje su uklopljene u hrvatski jezik tako da se ne razlikuju od izvornih hrvatskih riječi (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:210). To su riječi koje su se toliko prilagodile hrvatskome jeziku da ih više uopće ne osjećamo kao posuđenice ili tuđice. Ako se posuđenica potpuno prilagodi hrvatskome jeziku i njihovim pravilima, s vremenom se njeno strano podrijetlo neće primjećivati, a i često ih rječnici neće navoditi kao posuđenice. Usvojenice su nam potrebne jer često nemamo hrvatsku zamjenu za te riječi. Među usvojenicama u hrvatskome jeziku prevladavaju turcizmi (tur.kel-hrv.ćelav; tur. kerevet-hrv. Krevet itd.). Ponekad se među usvojenicama nađu riječi iz ruskoga jezika (rus. kukuruza – hrv. kukuruz), francuskog (fra. jargon – hrv. žargon), (Foro, 2014,:155), njemačkog (njem. die Matratze – hrv. madrac) i drugih.

3. Što je anglizam?

Na sve oblike javnog i privatnog života snažno utječe napredna tehnologija te novi mediji i brzina komunikacije koja se umnogostručila u posljednjih nekoliko desetljeća. To dovodi do ubrzanih međujezičnih prožimanja i promjena u jezicima. Rudolf Filipović (1986.) masovne medije smatra najvećim posrednikom između dvaju jezika koji sudjeluju u procesu posuđivanja. Branka Drljača Margić (2011: 59) također piše o tome, a stalnu izloženost engleskim izrazima putem medija, interneta i literature naziva osmozom. Ulazak novih stranih riječi u hrvatski jezik u današnje se vrijeme odvija velikom brzinom, one su često u izvornom obliku te se vrlo brzo prihvaćaju u govoru. U skladu s time, možemo zaključiti kako je engleski jezik postao jezik današnjice, odnosno, univerzalno sredstvo komunikacije. Mnoge posuđenice engleskoga podrijetla dolazile su u hrvatski jezik iz športa, a danas dolaze poglavito s američkom tehnologijom, filmskom industrijom, industrijom zabave i svime što je povezano sa suvremenom komunikacijom (telekomunikacije i globalna internetska mreža te razni pretraživači). Kad govorimo o posuđenicama iz engleskoga jezika, nailazimo na dvije inačice: anglizam i anglicizam. U Anićevom Velikom rječniku hrvatskog jezika (2006) se pojmovi anglizam i anglicizam izjednačuju i oba pojma označavaju riječ ili jezičnu jedinicu koja je preuzeta iz engleskog jezika i prilagođena drugom jeziku. Iz ovoga zaključujemo da su anglizam i anglicizam istoznačnice. U ovom ćemo se radu zadržati na terminu anglizam s obzirom da su anglizam i anglicizam istoznačnice. Da bi mogli detaljnije pisati o anglizmima, potrebno je definirati taj pojam. Rudolf Filipović anglizam definira kao:

„riječ preuzetu iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije; ona ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular.“ (Filipović, 1990: 17).

Filipović razumijeva potrebu posuđivanja iz engleskog jezika kao popunu praznog mjesta u vokabularu jezika primatelja (u ovom slučaju hrvatskoga jezika) u trenutku kada se iz engleskog jezika, tj. jezika davatelja, preuzima predmet, pojava ili ideja koje

treba imenovati u hrvatskom ili srpskom (Filipović, 1990). Lelija Sočanac anglizmima smatra riječi preuzete iz engleskoga govornog područja, iz zemalja kao što su Velika Britanija, SAD, Kanada, Australija i sl. (Sočanac, 2010). Nives Opačić pak poima anglizme kao

“riječi engleskoga podrijetla, ali već udomaćene u hrvatskom jeziku, i to nakon prilagodbe u skladu sa zakonitostima hrvatskoga jezika” (Opačić, 2012: 5).

Dok Irena Brdar (2010: 219) anglizmima naziva riječi engleskoga jezika koje su donekle prilagođene hrvatskom standardnom jeziku, a razlikuje i riječi koje su također engleskog podrijetla, ali nisu prilagođene (npr. make-up i boss). Definicije anglizama variraju od autora do autora, ako promotrimo sve ove definicije zajedno možemo zaključiti kako su one jako slične i razlike se kriju u detaljima. Anglizme ćemo zato definirati kao sve posuđenice koje su u potpunosti ili barem dijelom engleskog jezika. Također je ovdje važno napomenuti kako anglizmi postoje u nekoliko oblika od kojih ćemo neke imenovati i objasniti u nastavku.

3. 1. Vrste anglizama

Anglizme se može podijeliti na nekoliko načina. Filipović (1990) u svom djelu navodi dvije velike skupine riječi engleskog podrijetla. U prvoj skupini su riječi koje su prilagođene jeziku i ponašaju se kao „domaće“ riječi. Njih nazivamo anglizmima koji se prema Filipoviću detaljnijom analizom mogu rastaviti na briticizme(kojeg bismo u najužem smislu mogli definirati kao englesku riječ) i amerikanizme(posuđene američke riječi). Također navodi i termine kanadijanizam i novozelandizam(1990:19), no oni za hrvatski jezik nisu relevantni bilo zbog njihovog iznimno malog broja ili jednostavno zato što nisu potvrđeni u hrvatskom jeziku.

U drugoj skupini su riječi sastavljene od engleskih elemenata ili od engleskih riječi skraćenih u novi oblik, a nisu preuzete iz engleskog jer u takvom obliku one ne postoje u tom jeziku. Te se riječi zovu sekundarni anglicizmi ili pseudoanglicizmi. (1990:19) Filipović kod prilagodbe novih riječi u određenom jeziku razlikuje tri stupnja. Prvi je stupanj kada je strana riječ primljena u jezik u fonetskom obliku koji je bliži jeziku

strane riječi, npr. boxer. Do drugog stupnja dolazi ponavljanjem leksema u jeziku primatelja, a to je vidljivo u djelomičnoj zamjeni stranih elemenata domaćim, kao npr. u eksemu bokser kod kojega je vidljiva fonetska prilagodba, ali je zadržan strani sufiks – er. Konačno, treći stupanj nastupa kada jednojezični govornik nauči novu riječ te ona postaje posuđenica, a od takve se riječi počinju stvarati i nove, ali s domaćim sufiksima – ač, kao npr. boksač (1986: 43)

3.2. Razine prilagodbe anglizama u hrvatskom jeziku

Posuđenice, da bi se uklopile u hrvatski jezični sustav, moraju se prilagoditi normama hrvatskoga standardnog jezika. U hrvatskome jeziku razlikujemo četiri vrste prilagodbe: grafijska i pravopisna prilagodba, fonološka, morfološka i značenjska prilagodba.

Grafijska i pravopisna prilagodba odnosi se na zamjenu

„grafema koji ne postoje u hrvatskom jeziku najbližim postojećim grafemima“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 209),

primjerice: engl. show - > hrv. šou (suglasnički skup sh netipičan za hrvatski jezik zamjenjuje se suglasnikom š koji mu je blizak po zvučnosti, a grafem w koji ne postoji u hrvatskom sustavu mijenja se u samoglasnik u); engl. whisky -> hrv. viski (grafem w zamjenjuje se sa v, a y sa i); engl. cowboy -> hrv. kauboj (grafem w zamjenjuje se sa samoglasnikom u, a y sa j).

Fonološka prilagodba uključuje i onu naglasnu, npr. engl. pilot - > hrv. pìlot; engl. fan - > hrv. fân; engl. event -> hrv. event.

Morfološka prilagodba uključuje dodavanje hrvatskih nastavaka kako bi se posuđenica uklopila u hrvatski jezični inventar, primjerice: engl. collection -> hrv. kolekcija (ovdje je došlo i do grafijske i pravopisne prilagodbe: c → k; ll → l, ali i do morfološke prilagodbe.

Značenjska prilagodba označava da „riječ dobiva šire ili uže značenje“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 209), npr. engl. game označava igru općenito, a značenje mu varira i ovisno o kontekstu pa može označavati i utakmicu dok hrv. gem označava

samo igru u tenisu; engl. report glagol je čije primarno značenje glasi prijaviti, ali se report u hrvatskom jeziku upotrebljava suženog značenja, tj. u smislu izvješća o nekom događaju pa je report čest naziv kolumni u modnim časopisima; engl. lift ima značenje podići nekoga/nešto dok je u hrvatskome jeziku dobilo suženo značenje dizala; engl. record znači i zabilježiti/snimiti nešto, ali i najbolji rezultat dok je u hrvatskom jeziku taj anglizam sačuvao samo drugo značenje.

4. Anglizmi u hrvatskom jeziku

Zahvaljujući globalizaciji i informatizaciji, engleski jezik širi svoj utjecaj na sve jezike s kojima dolazi u dodir. Utjecaj engleskoga jezika osobito se primjećuje u jeziku javne komunikacije, medijima te informatičkom jeziku. Nadalje, sve češće anglizme pronalazimo u rječniku različitih znanosti i struka te u razgovornom jeziku mladih (Brdar 2010: 219). Često riječi iz engleskog jezika upotrebljavamo iz navike ili zato što nam djeluju atraktivnije, efektnije. Također, osim na leksik, utječe i na gramatiku. Tako se u hrvatskome jeziku sve češće koriste imenice umjesto pridjeva, npr. film festival umjesto filmski festival. Koliko je engleski jezik danas važan potvrđuje i činjenica da riječi engleskog podrijetla danas čine 40% ukupnog broja novotvorenica. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje nastoji kroz razna pravila i prijedloge obeshrabriti korištenje stranih riječi, pa i anglizama (Barić i dr. 1999). Nives Opačić smatra kako mediji pogubno utječu na hrvatski jezik te čak ugrožavaju njegov identitet:

„Na djelu je nešto drugo. Duhovna lijenost, afektiranje i pomodnost, uz nakaznu svijest da su hrvatski glagoli za te radnje koje, naravno, imamo) manje vrijedi od engleskih.“ (2006:528)

Hudeček i Mihaljević (2009: 107) kao razloge posuđivanja navode lijenost (za stvaranjem nove riječi ili traženjem odgovarajuće domaće riječi), neznanje (nedovoljno poznavanje stranog jezika iz kojega dolazi posuđenica), komformizam, modu i općenito globalizaciju. Utjecaj je medija na usvajanje stranih riječi vrlo velik. Mihaljević i Djigunović pišu o nenamjernom usvajanju jezika, pojavi koja nastaje kada se dio jezika usvaja nesvjesno (Krashen, 1985., prema: Mihaljević, Djigunović i dr. 2006: 445). Njihovo istraživanje pokazalo je da

„izloženost engleskom jeziku putem medija omogućuje nesvjesno usvajanje vokabulara“ te je to „dobra podloga za formalno učenje engleskog jezika (Mihaljević, Djigunović i dr., 2006: 451).

Dakle, ne gledaju svi autori nužno negativno na utjecaj engleskoga jezika na hrvatski. Slično misli i Filipan-Žignić (2012: 67) koja smatra da će se veliki broj stranih

riječi preuzetih iz engleskog jezika s vremenom prilagoditi hrvatskome jeziku te da hrvatski jezik neće postati hrengleski. Također, ona smatra da posuđenice dodatno obogaćuju hrvatski leksik. U nastavku su u tablici 1 navedene najčešće engleske riječi, odnosno anglizmi koji su se danas toliko uvriježili u hrvatskome jeziku da se čini kako bilo kakva zamjena više nije ni moguća. Pored engleskih riječi navedene su hrvatske inačice istih riječi.

Tablica 1
Primjeri najčešćih anglizama u hrvatskom jeziku

Anglizam	Hrvatska inačica
blog	internetski dnevnik, digitalni dnevnik
brand	Robna marka
bullying	nasilje; vršnjačko nasilje
chat	virtualno/internetsko čavrljanje
celebrity	Poznata, slavna osoba
e-mail	Elektronička pošta
event	Događaj, događanje
fashion week	Modni tjedan
last minute	U posljednji trenutak
link	Poveznica
mobbing	Zlostavljanje
party	Zabava, proslava
shopping	Kupovina
shopping centar	Trgovački centar
stage	Pozornica
happy hour	Vrijeme sniženja
life coach	Životni trener

Izvor: <https://www.interpreta.hr/hirek-atekintes/anglizmi-u-hrvatskoj>

5. Anglizmi u govoru mladih

Na promjene u jeziku od starosnih skupina najviše utječu mladi, srednjoškolci i studenti, osobito iz urbanih sredina. Oni se kroz uvođenje jezičnih novina žele getoizirati, odnosno jedinstvenim izričajem izdvojiti od ostatka društva. Najbolje su upućeni u tehnološke inovacije, zainteresirani su za globalne trendove, kojima je ishodište SAD, prema tome i engleski jezik.

Nikolić-Hoyt ističe da je svako jezično ponašanje uvijek vezano uz neku kulturu i određeno pripadanjem upravo jednoj specifičnoj kulturi. (Nikolić-Hoyt, 2007) Stoga i govor i jezik mladih sasvim očekivano odražavaju i kulturu kojoj pripadaju. Mnogi autori (npr. Chambers 2003) ističu da jezični markeri dobi imaju dva cilja: jedan je šokirati i izazvati negodovanje odraslih, a drugi je da postanu prihvaćeni od svojih vršnjaka. Za mlade je važnije „držati korak” s modom od same mode, tj. je li netko član određene skupine vidljivo je po tome koliko je u trendu ili koliko je u skladu s najnovijim. Anglizme koje upotrebljavaju adolescenti može nastati kao posljedica pritiska grupe i uspostavljanja razlika prema odraslima, ali s jasnom identificirajućom ulogom (Møller, Quist 2003).

Promatrajući mlade na javnim mjestima te slušajući njihove razgovore mogli smo primijetiti kako mladi u velikoj mjeri koriste anglizme. Iako u hrvatskom jeziku postoje riječi za te anglizme mladi su bili skloniji koristiti engleske izraze. Prilikom promatranja smo također zaključili da mladi koriste puno novotvorenica koje Šiprak (2014) spominje u svojem istraživanju. Odlučili smo navesti anglizme koji mladi najčešće koriste. Riječi sam prikupljala svakodnevno, prisjećajući se riječi koje i sama koristim, iz razgovora s vršnjacima, s društvenih mreža, poput Facebooka, Instagrama te Twittera. Anglizmi su navedeni abecednim redom, prvo anglizam, zatim definicija te primjer za lakše razumijevanje.

Primjeri anglizama u svakodnevnom govoru mladih

after – skraćenica od engl. „after party“: Poslije promocije idemo na after.

bajk – bicikl: Danas više ni bajk ne možeš voziti kuda hoćeš.

čilanje, čilati – opuštena zabava, odmaranje, opuštanje, opušteno druženje: Nemam volje za izlazak. Navrati pa ćemo čilati kod mene.

fejl – 1. pogreška: Koji fejl u tekstu je napravila. 2. sramota: Kakav fejl!

fajt – svađa, tučnjava: E sinoćnji si fajt trebao vidjeti!

hejtati – ne podnositi nekoga ili nešto: Hejtam ju otkad mi je ono napravila.

parti – zabava: Najbolji parti je bio za Markov rođendan.

sori – oprost: Sori brate, nisam namjerno!

Upravo se uz adolescentsku dob i vezuje upotreba slenga kojim se služe kako bi iskazali pobunu. Važno je obilježje slenga vrlo brzo mijenjanje riječi koje brzo postaju moderne, ali i brzo prestaju biti moderne, stoga se one koji upotrebljavaju takve nemoderne riječi smatra autsajderima. Bucholtz pak smatra da je za same mlade važnije to što se slengom mogu odvajati i međusobno nego samo u odnosu na odrasle. Naime, u slengu su kao i u bilo kojoj drugoj jezičnoj pojavi prisutne varijacije i upravo te raznolikosti omogućavaju mladima da se identificiraju s nekim vršnjacima dok se od drugih razlikuju. Kao posebna važna funkcija slenga ističe se iskazivanje „hladnokrvnosti” i orijentiranosti prema trendovima i upravo se mladi koji su cool prepoznaju po tome što poznaju novitete u slengu čime pokazuju da su u trendu. (Skelin Horvat, 2017) Tinejdžeri se služe slengom ne samo u govoru već i u pisanju sms poruka i e-pošte prijateljima i vršnjacima te u pisanju blogova i rasprava na forumima.

Mladi upotrebljavaju i mnoge druge jezične elemente znatno učestalije nego druge dobne skupine, npr. Tagliamonte ističe vrlo učestalu upotrebu diskurzivnih markera u engleskome poput *so*, *just I like* koje mladi koriste u interakciji s vršnjacima, a Macaulay ispituje učestalo upotrebljavanje oblika *be like* u govoru adolescenata. (Skelin Horvat, 2017) Hrvatski se tinejdžeri sve češće koriste akronimima u online komunikaciji ne samo kako bi ubrzali primanje i slanje poruka već i kao diskursne oznake (npr. *lol*, *btw*, *ot*, *jbg*,...) Većina akronima ima podrijetlo iz engleskog jezika što nekim starijim sugovornicima često stvara dodatne poteškoće u razumijevanju. U tablici 2 navodimo

neke od popularnijih akronima kojima se mladi služe prikupljenih putem internetskog bloga (učenje engleskog jezika).

Tablica 2

Primjeri popularnih akronima

Akronim	Značenje akronima	Hrvatski prijevod
J/K	Just kidding	samo se šalim
BTW	By the way	usput
LOL	Laugh out loud	grohotom se smijem
OMG	Oh, my God	O, moj Bože
THX/ THNX	thanks	hvala
XO	Hugs and kisses	zagrljaji i poljubci

Izvor: <http://ucenje-engleskog-jezika.blogspot.com/2013/08/skracenic-na-engleskom-jeziku.html>

6. Zaključak

Ovaj rad se bavi anglicizmima u govoru mladih. Kroz ovaj rad shvatila sam kako svaki jezik ima svoje posebnosti, pa tako i hrvatski. Ima mnogobrojne riječi koje su posebne i jedinstvene. Posuđivanjem riječi proširujemo jezično bogatstvo, jezik postaje bogatiji novim riječima. No, u tomu treba biti umjeren. Na naše krajeve velik utjecaj imali su brojni narodi i tako je naš jezik postao bogat posuđenicama. Događale su se i velike migracije stanovništva, tako da su se riječi prenosile iz jezika u jezik preko naroda u narod, iz mjesta u mjesto. To je sve bitno za jezik kojim danas govorimo. Danas se posuđivanje riječi događa putem tehnologije. Tehnologija je sve naprednija, a riječi dolaze u naš jezik „preko noći“. Mladi sve više koriste anglicizme koji su zavladao svijetom. Danas su anglicizmi zastupljeni posvuda i svi ih masovno koriste. To opet nije dobro zbog izumiranja standardnih riječi. U našem proučavanju društvenih mreža i promatranju govora mladih smo vidjeli kako su anglicizmi u današnje vrijeme nezaobilazni te se često i pretjerano koriste kako bi se naglasila određena informacija. Zaključno, napredak ne može zaustaviti, ali je važno uvijek davati prednost hrvatskim riječima kada god je to moguće jer time naš jezik ne izumire i postaje bogat.

Literatura

1. Anić, V. (2006). Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber
2. Skelin Horvat, A. (2017). O jeziku i identitetima hrvatskih adolescenata. Zagreb: Srednja Europa
3. Barić, E., i sur. (1999). Hrvatski jezični savjetnik. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
4. Ćurković, N., Grbaš Jakšić, D. i Garić, A. (2017). Kako učenici osnovne škole upotrebljavaju engleske riječi i pokrate. Iz: Hrvatski jezik, 4 (1), 1-11.
5. Drljača Margić, Branka (2011). Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskog podrijetla)? Iz: Fluminensia, god.23, br.1. str. 53-66.
6. Filipan-Žignić, B. (2012): O jeziku novih medija: Kvare li novi mediji suvremeni jezik? Split: Matica hrvatska.
7. Filipović, R. (1986). Teorija jezika u kontaktu. Uvod u lingvistiku jezičnih dodira. Zagreb: Školska knjiga.
8. Filipović, R. (1990). Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo-razvojnačenje. Zagreb: Školska knjiga.
9. Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M. (2005). Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
10. Foro M.: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014.
11. Hudeček, L., Mihaljević, M. (2009). Jezik medija: publicistički funkcionalni stil. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
12. Nikolić-Hoyt A. (2004). Konceptualna leksikografija: Prema tezaursu hrvatskoga jezika, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb

13. Opačić, N. (2007a). Hrvatski jezični putokazi: od razdraganosti preko straha do ravnodušnosti. Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.

14. Pavičić Takač V., Bagarić Medve V.(2006). Jezična i strategijska kompetencija u stranome jeziku , Osijek : Filozofski fakultet

15. Samardžija, M. (1995). Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga

16. Sočanac, L. (2005). Uvod: Teorija i metodologija. U Sočanac, L.(ed.), Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima. Prilagodba posuđenica. Zagreb: Nakladni zavod Globus

Internetske stranice:

1. Primjeri anglizama u svakodnevnom govoru mladih <https://www.interpreta.hr/>

2. Primjeri popularnih akronima <http://ucenje-engleskog-jezika.blogspot.com/>

Izjava o samostalnoj izradi rada

Poštovani,

Ja, Martina Sulić, potvrđujem i izjavljujem da sam samostalno izradila svoj završni rad pod naslovom: Anglizmi u govoru mladih , uz konzultacije sa izv. prof. dr. sc. Đurom Blažekom.
